

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput II. De corporeo primi hominis plasmate, & formatione mulieris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

mis videbatur res prorsus incredibilis potuisse homines ab uno Adamo propagatos in Americam pervenire, Oceani immensitate trajecta. Fuit ergo hæc Mundi pars nota postremis tantum sæculis. At si eo filii Noachi, & Adæ posterius transmeassent, uti contigit post Culumbum & Americum, cognita fuisset antiquitus, & de ea apud Plinium, Ptolomæum, aliosque Cosmographos mentio haberetur. Americani itaque & Sinenfes non sunt homines Adamitæ.

17. **Responsio.** Huic argumento satisfit respondendo Americam à Columbo detectam, vel indicio Alphonsi Sancti, qui dum Canarias versus solveret, vento abrepta navi ad ignota litora appulit, unde explorata magno labore reditus via Maderam pervenit, ibique moriens Liguri navigationis suæ Ephemerides prodidit; ut refert Franciscus Lopez, vel potius ipsius Columbi ingenio, atque animi fortitudine. Ubi enim naves ex Europæ & Africæ oris nimium Austrum versus procedunt, perveniuntque intra Tropicos, vento perpetuo flante ab ortu in occasum, & mari eadem cursus ratione concitato, feruntur expedita navigatione in Americam. Ex America autem regredi nequeunt, nisi venti peccantur circa septimum ac vicesimum gradum ab Æquinoctiali, magna etiam inconstantia extra Tropicos flantes. Itaque primi homines in Americam delati sunt ventorum vi, cum Tropicos transgredi tentassent: reditum vero attemptare non potuerunt, sed opus fuit ut illuc casu abriperetur Navarchus, qui maris pericula, & ventorum conversiones calleret: ac præterea magna afficeretur redeundi cupiditate. Qui autem

illuc principio appulerunt, sive Phœnices fuerint, ut videtur Huetio, sive Europæi, vel Africani alii, partim terrarum ubertate allekti, partim memorata contrarietate ventorum deteriti reditum non attentarunt; aut si forte periclitati sunt, perierunt naufragio: atque ita Americana Regio latuit usque ad annum Christianæ Eræ 1492. Aliqui tamen viri docti arbitrati sunt Americam esse Insulam Athlantidem, de qua Plato scribit sitam fuisse ultra columnas Herculis, sed ab hominum aspectu postmodum evanuisse. Idem tradunt Proclus, Ficinus, alique Platonis Interpretes. Profertur etiam testimonium antiqui Aegyptiarum Historiarum Scriptoris, quem Marcellum appellant. Phœnices olim tempestate in regionem fertilissimam ultra Oceanum asportatos tradidit quoque libro v. Diodorus Siculus. Vel ex antiquorum lectione, vel naturalis rationis lumine novum orbem habitari, & aliquo tempore detegendum præsentit Seneca, ut liquet ex fine Actus 2. Medææ:

*Venient annis
Sæcula seris, quibus Oceanus.
Vincula rerum laxet, & ingens
Pateat tellus, Tiphysque novos
Detegat orbes, nec sit terris
Ultima Thule.*

Valde itaque probabile est Americam veteribus non fuisse prorsus ignotam; & nihilominus Patres de Antipodis merito dubitasse, cum probari non posset eorum existentia per certam Historicorum fidem, vel antiquissimam traditionem. At de Præadamitis dictum satis.

CAPUT II.

De corporeo primi hominis plasmate, & formatione mulieris.

SUMMARIUM.

1. Præmittuntur notanda circa statum questionis.
2. 3. & 4. Probatur, Adami corpus neque infantili ætate, neque statura gigantis productum fuisse.
5. Ostenditur, corpus primorum Parentum non fuisse androgynum.

1.
De corporeo
plasmate
Adæ, &
formatione
mulieris.

LIBRO superiori, II. capite explicatum est quomodo in Augustiniana Doctrina de simultaneæ rerum univ. versarum productione duplex hominis sit

6. & 7. Respondetur ad oppugnationem.
8. Propugnatur, ea, quæ de productione Evæ cap. 2. Gen. narrantur, accipienda esse Literaliter, & historice.
9. & 10. Solvuntur Cajetani objectiones.
11. & 13. Resolvitur aliud dubium.

distinguenda creatio, secundum causalem rationem sive in primordiis semina-riis, & in singulari propriaque corporis sui plasmatione, atque inspiratione animæ spi-

spiritualis. Id vero quoniam ad solvenda Cajetani argumenta expeditum & percommodum est, ne sæpe eadem repetantur, sufficiat modo unicum Augustini testimonium proferre: qui de creatione Adami differens lib. de Gen. ad lit. vi. cap. 15. *De limo* (inquit) *formari oportebat secundum causalem rationem, in qua primitus factus erat. Nam si aliter factus est, non illum Deus in illorum sex dierum operibus fecerat; in quibus cum dicitur factus, ipsam causam utique fecerat Deus, quæ erat suo tempore homo futurus, & secundum quam fuerat ab illo faciendus, qui simul & consummaverat inchoata propter perfectionem causalium rationum, & inchoaverat consummanda propter ordinem temporum.* Itaque per Augustinum formatio corporis Adæ de limo terræ descripta 11. Geneseos v. 7. ad opera sex dierum non pertinet; nam Adam simul & Eva secundum causalem rationem jam creati erant una cum cæteris rebus cap. i. v. 27. Atque de peculiari ista formatione ex limo terræ enarrata secundo capite Genesis quæstionis totius cardo vertitur.

Ex quo corpus Adæ formatum.

De corpore quidem Adæ legimus: *Formavit Deus hominem de limo terræ: limumque appellant alii liquorem optimum, alii terram aqua permixtam; non enim plasnavit Deus Adam de fumo, aut vapore aquæ, unde est æther, sed de humore crassiori, ut novit etiam Ovidius in 1. Metamorph. atque in Theogonia Hesiodus.* Hanc terram fuisse fulvi, rubidique coloris scribit in 1. Antiquit. Josephus, demonstratque hebraicum ipsius limi vocabulum **אֶדָמָה** *Adama*, unde primus homo dictus est **אָדָם** *Adam*, quali, *Rubicundus & rufus.* At de his aquæ Interpretes plura. Nostra tantum refert dispungere oppositas quorundam opinioniones: asserentibus perpauca Adamum infantilibus membris fuisse creatum, nonnullis etiam in statura Gigantum. Quam postremam sententiam amplectitur in lib. 1. de Emendat. temporum cap. 4. Joannes Lucidus. Occurrunt quædam & de Eva prima omnium muliere: quæ principio appellata est **וִירָגוֹ** *Virago*

אִשָּׁה *Ischâ*, à viro **אִישׁ** *Isch* postmodum proprio nomine dicta est **חַוָּה** *Ava*, esse, & vivere, quod ipsa omnium viventium sit parens. De hujus formatione Rabbinus quidam, nec non Eugu-

binus in Cosmopœsia effutiunt fabulosum errorem, id est, mulierem productam simul cum homine membris omnibus perfectam, & latere lateri media unica ex costis conjuncto. Cajetanus narrationem de mulieris ædificatione ex una costarum viri putavit esse allegoricam, nempe non veram historiam, sed parabolam. Omnia hoc loco sunt à nobis definienda.

PROPOSITIO I. Adami corpus neque infantili ætate, neque statura Gigantis productum est. 2. Propositio

Demonstratur propositio prima Probatur pars; quoniam frustra creditur Deum Adami corpus non fuisse infantile. initio temporis ita naturæ ordinem servasse, ut hominem procrearet qualis nunc nascitur. Nunc enim infanti adhæret genitrix illum excipiens, bajulans, nutriens, & infirmæ ætatis curam gerens: matrem autem præter limum non habuit homo ille primus. Fuit præterea Adæ formatio opus solius Dei, qui ad manifestandam omnipotentiam virtutis suæ nullo morarum temporalium intervallo usus est *Quis nesciat aquam concretam* (inquit S. P. Augustinus lib. vi. de Gen. ad lit. cap. 13.) *cum ad radices vitis venerit duci in saginam ligni illius, atque in eo sumere qualitatem, qua in uvam procedat paulatim erumpentem, atque in ea grandescere vinum fiat, maturumque dulcescat? Num ideo Dominus lignum quæsit, aut terram aut has temporum moras cum aquam miro compendio convertit in vinum, & tale vinum, quod etiam ebrius conviva laudaret? Hoc, aliisque exemplis probat S. Pater Opificem omnium statim formasse hominem adultum, & juvenili robore præditum.*

Altera pars comprobatur primo, quod 3. Probatur cap. vi. Gen. v. 4. legitur Gigantes Adami corpus non gigantæum, originem ducere à connubiis filiorum Dei cum filiabus hominum: de quibus dixi de Angelis cap. 111. & xx. Ergo ab exordio mundi non erant proceri illi homines, virique famosi super terram. Congruum deinde erat, ut cæterorum hominum protoparens nec pygmæus esset, nec Gigas: haberetque tam eximium Dei opus aptam extensionem membrorum. Adversâ insuper opinio nititur verbis Josue cap. xiv. 15. *Nomen Hebron ante vocabatur Cariath Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim situs est.* Certum est enim ex Num. xiii. v. ultimo, **עֲנָקִים** esse posteros Enac proceræ staturæ, & generis gigantei. At nihil inde evincitur. Ut enim conceda-

cedamus primum hominem in Hebron fuisse sepultum, ut est vetus traditio Hebræorum, (à qua non recedit S. Hieronymus) existimantium Urbem Hebron dictam primitus **קִרְיַת אַרְבַּע**, *Cariath Arbe*, quasi *Civitas quatuor*, quod ibidem humata sint quatuor *Capita*, videlicet Adam, Abraham, Isaac, & Jacob, cum uxoribus suis Eva, Sara, Rebecca, & Lia: ut, inquam, id concedamus; negari potest Adamum dici maximum propter membrorum structuram, cum æque maximus posset appellari ob solam originem, & primi parentis auctoritatem.

4.
Ratio Hebræorum
solviuntur.

Præterea hæc Hebræorum traditio de primo homine sepulto in Hebron, nullam habet ex allato textu confirmationem. Primum quia nomen *Adam* non proprium hic est, sed appellativum & singulis hominibus commune: Deinde quia non est verisimile Hebræos nomen pristinum Civitatis commutasse, quod Patrum suorum sepulchrum nomenque servaret. Atque Adam hoc loco appellativum esse evincitur 1. quod scriptum sit in Hebræo **אָדָם** cum præfixo **ה**, quod nomini proprio *Adæ* non additur: ceteris autem nominibus propriis per raro & irregulariter, quorum exempla profert Buxtorffius in *Thef. Gram.* lib. 2. cap. 5. At nomen *Adam*, quod sui notitiam per se exhibet, caret ubique signo notificativo **ה**, ut scribit in *Micblol* R. Kimchi. Ad hæc: *Arbe* non esse nomen numerale, sed proprium viri constat ex cap. sequenti Josue xv. 13. *Cariath Arbe Patris Enac, ipsa est Hebron*. Ergo *Arbe* est Pater Gigantum, & maximus ille homo sepultus in Hebron. Idem liquet ex versionibus cæteris. LXX. habent nomen proprium, **Ἰσὴλ Ἀργὲς**: Caldaica latine reddita, *Kiriath Arbagh, homo magnus in fortibus ipse*: Arabica, *Civitas Rabee, hominis scilicet ingentis staturæ*. Ergo neque Adam est ille maximus inter Enacimos, neque hinc eruitur Hebron esse Tetrapolim, ibique tumulo conditum primum hominem.

5.
Propositio 2.
Parentum non fuit Androgynum, id est viri simul & sceminae ad latus hærentium.

Probatum

Demonstratur adversus Eugubinum. I. Quoniam in ejus sententia narrationibus Luciani connumeranda necesse est ut Adam simul & Eva fuerint de limo terræ formati: Sed hoc somnium est & improba vanitas: Ergo & Eugubini assertio dignum est Poeta mendacium.

Minor probatur; quoniam ex 11. capite Genf. v. 28. constat fuisse jam hominem, cum non *inveniebatur adjutor similis ejus*. Et Apost. in 1. ad Timoth. 11. 13. ait: *Adam enim primus formatus est, deinde Eva*. II. In Eugubini sententia uterque homo tam Adam, quam uxor de terra fuerunt plasmati. At istud etiam scripturis repugnat, ut constat ex eodem cap. Gen. ubi Adam dicitur formatus de limo terræ, Eva ædificata ex una de costis ejus. In Ecclesiastico cap. xvii 1. v. 5. pariter legimus: *Creavit ex ipso adjutorium simile sibi*. Ergo mulier de osse Adami, non de limo immediate producta est. II. Homo est caput mulieris, ut inquit Apost. in 1. ad Corinth. cap. xi. 3. atque ideo caput est, quia non vir ex muliere, sed mulier est ex viro, ait ibidem Apost. v. 8. igitur Eva ex Adamo vere fuit ædificata; alioqui neque homo caput uxoris, nec mulier gloria & imago viri ob productionem appellaretur; sed æque dici posset Adam imago Evæ, & Eva caput Adami.

Opponit Eugubinus. Nisi Eva simul cum Adamo fuisset producta, nec verum esset quod scribitur 1. Gen. 22. *Masculum & feminam creavit eos*: nec statim eis Dominus benedixisset dicens: *Crescite & multiplicamini*; nec mulier diceretur creata *ad imaginem Dei*. Simul ergo Deus hominem & mulierem condidit. Cur enim in 1. Genf. hæc omnia narrantur, si nondum mulier tunc erat?

6.
Obiectio.

Resp. nos jam declinasse istiusmodi argutationes, dum præmonuimus in Augustiniana sententia creationem descriptam in primo Genesis comprehendere Adamum & Evam, quatenus facti sunt secundum rationem causalem, in qua uterque continebatur; dies enim Genesios referendos esse ad perceptiones Angelorum directas ad res omnes unico momento creatas vel in propria specie, vel in rationibus seminariis, Augustini sententia est alibi confirmata. Instituitur nunc quaestio de formatione hominis de limo terræ, quæ cap. 2. narratur, nec pertinet ad opificium sex illorum dierum. Hæc autem non est illa, qua Deus fecit hominem ad imaginem suam, & masculum & feminam creavit eos: sed qua formavit hominem de limo terræ, Evam autem ædificavit de costis ejus. Quæ si difficilia videntur, ad caput secundum præcedentis libri reddito. Nec qui negant simultaneam creationem jaculis Eugubini concutiuntur. Respondent sexta die creatum Adamum ac positum in Paradiso,

7.
Solutio.

diso, immissum deinde soporem in Adam, subtractam unam ex costis, ædificatam mulierem; illis tandem Dominum benedixisse; atque secundo capite Genesim ampliori narratione referri, quæ contracta brevique fuerant præmissa. De imagine autem Dei respondent in anima, non in corpore sitam esse, & argumento illo probari ita primam mulierem fuisse Dei imaginem, ut sunt homines ex utero ipsius propagati. Verum de hac imagine proximo capite VII.

8. **PROPOSITIO III.** Quæ de productione Evæ II. capite Geneseos narratur, accipienda sunt literaliter & historice, non παραβολικῶς ac translate.

Probatio. Non illud Cajetano negamus in Evæ de latere Adami productione, tanquam in typo latuisse Ecclesiæ mysterium, dicente Apostolo ad Ephes. v. 32. præcessisse in primorum parentum conjugio Christi & Ecclesiæ Sacramentum; quod S. Pater de Civit. Dei lib. XXI. cap. 17. explicans ait: *Ut in exordio generis humani de latere viri dormientis costa detracta femina fieret, Christum & Ecclesiam tali facto jam tunc prophetari oportebat. Sopor quippe ille viri mors erat Christi, cujus exanimis in cruce pendens latus lancea perforatum est, atque inde sanguis & aqua profluxit: quæ sacramenta esse novimus, quibus ædificatur Ecclesia.* Itaque negamus duntaxat mulierem vere non esse de viri latere detractam, & cap. II. Geneseos parabolam quamdam narrari, & non rei gestæ veram historiam. Id vero primum, quoniam non recte Adam expergefactus oblata sibi à Domino uxore dixisset: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.* Præterea nec verum esset mulierem appellari ab אִשָּׁה *Viro אִשָּׁה viraginem*, quoniam de viro sumpta est; hisi revera Deus costam Adæ in mulierem ædificasset. Rursus nec verum esset Adam formatum de limo, ac postea Evam de Adamo, ut supra contra Steuchum dissertabamus. Ulterius non esset in sensu Cajetani vir caput mulieris, & in hujus productione non fuisset præfiguratum Sacramentum Ecclesiæ. Insuper conveniunt Theologi à proprio literæ sensu recedendum non esse sine magna ratione & auctoritate: utraque autem deest Cajetano. Ad hæc: tenenda est regula Augustini lib. III. de Doct. Christi. cap. 2. discernentis propriam locutionem à tropicæ, ubique in sermone Divino traditur quidquid ad fidei veritatem & ad dilectionem honestatemque refertur. At productio Evæ ex una costarum Adami magnopere

confert ut vlt adhæreat uxori suæ, quomodo legitur II. Genes. v. 24. atque ut mulier viro subdita sit, quemadmodum præcipit Apost. ad Ephesios v. 21. Igitur locutio memorati capitis II. Geneseos est propria & historica in eo, quod atinet ad ipsius feminæ constructionem. Postremo Hieronymus in Epist. ad Philemonem, & S. P. Augustinus lib. IX. de Genesi ad lit. cap. 13. videntur infidelitatis illum arguere, qui non crederet *Adamum ex Deo plasmatum*, (inquit Hieronymus) *Evam ex costa illius, & latere fabricatam.*

Objicit Cajetanus. Nisi productionis Evæ parabolicam narrationem asseramus, plura consequuntur absurda. Sequitur primo Adamum aut fuisse monstrum priusquam formata esset Eva, aut postea sublata costa, imperfectum & mancum. Alterum absurdum est, quod si literaliter accipiatur vers. 20. *Adæ vero non inveniebatur adiutor similis ejus*; videtur quæsitum inter femellas animantium an esset aliqua in uxorem ei danda: quod futile est admodum, ac Dei sapientiam, & rectam Adami rationem summe dedecet. Consequitur tertio duplicem esse productionem mulieris, unam, qua simul cum viro facta est, altera, qua fuit de latere illius fabricata. Hoc etiam inverisimile confectionem emergit, quod dixerit Deus protoparentibus: *Crescite & multiplicamini*, quando nondum erat semina. Erit pariter mendacium, quod scribitur v. 27. I. cap. Gen. *Masculum & feminam fecit eos.* Denique si mulier viro dormiente formata est eodem loco, atque ex latere ipsius, quomodo Opifex adduxit eam ad Adam? Parabolica est ergo narratio Geneseos, nec humano more accipienda, ut hom. xv. monuit Chrysostomus.

Resp. nego ant. nullum quippe ex oppositis confectionis ex præcedenti theoremate inferitur. Nam ad 1. respondetur costam, quam Deus in mulierem ædificavit, non fuisse superfluum ac redundantem, cum potius impares nunc inveniantur in homine à vertebra spinæ pertingentes ad sternum, & inferius ad xiphoidem terminatæ; quarum unam pro muliere formanda Deus ex Adamo subtraxit: atque ne mancus remaneret, *replevit carnem pro ea.* Ad 2. Respondeo idem significare *non inveniebatur* ac, nondum fuerat productum: siquidem femellæ animalium irrationalium non sunt à Deo factæ ex masculis, quoniam necesse non erat tantum in bestiis reperiri vinculum necessitudinis, quantum est uxorem inter ac virum. Animad-

Objection
Cajetani

10.
Solutio

vertunt quoque Hebraica lingua periti,
ea verba **וְלֹא־לָא כִּמְצָא עוֹר**

Et Adā non inveniebatur adjutorium, usitata phrasi significare, quod Adam non inveniebat ipse sibi. Quare Josephus lib. 1. Antiq. cap. 1. Adamum appellat ξηλοχόμενον, id est, obstupefcentem, quod ei condita non esset ad societatem femina. Inquisitio itaque & admiratio cadit in solum Adam, non in Deum. Ad ea, quæ consequuntur, responsio obvia est ex duplici creatione, quam Schola Augustini defendit: & si illam nondum quisquam percepit, redeat ad Scripturam, inveniet sexto die hominem factum ad imaginem Dei, factos autem masculum & feminam. Item querat quando facta sit femina, inveniet extra illos sex dies. Tunc enim facta est, quando Deus de terra finxit adhuc bestias agri & volatilia celi; non quando volatilia produxerunt aquæ, & animam vivam, in qua & bestia sunt, produxit terra. Tunc autem factus est homo, & masculus & femina: ergo & tunc, & postea. Queret ex me quomodo. Respondebo postea visibiliter, sicut species humanæ constitutionis nota nobis est; non tamen parentibus generantibus, sed ille de limo, illa de costa ejus. Queret tunc quomodo. Respondebo invisibiliter, potentialiter, causaliter, quomodo fiunt futura non facta. Ita Augustinus lib. vi. de Gen. ad lit. cap. 6. n. 10. In aliorum sententia respondetur unicam esse mulieris productionem, ut supra dixi ad argumenta Eugubini.

11.
Difficultas
de simulta-
nea creatione
solvitur.

Ingenue fateor perdifficile esse in sententia de simultanea creatione, quomodo sexta die fuerit femina si tantum homo conditus est causaliter; & quomodo ipse homo factus sit ad imaginem Dei,

nondum constitutus in visibili specie, & informatus anima, in qua ratio Divinæ imaginis sita est. Sed observandum est in ea sententia, Angelos producente Deo creaturas participatione sempiternæ lucis percepisse quid in involucris illis primordialibus lateret, id est, foret successivo tempore in propria specie formandum. Viderunt ergo limum terræ, & perficiendum ex illo corpus Adæ, cui Deus inspiraturus erat animam rationalem, in qua Divina imago principaliter sita est. Atque hæc etiam in seipsis extra causales rationes conspexerunt, posteaquam prima illa creatio præteriiit. In qua multa commemorata sunt, quæ ut fierent visibiliter, erant temporales moræ expectandæ. Hujusmodi est distinctio sexuum, creatio animæ rationalis, & quæ secundo capite repetuntur: & hæc ad creationem simultaneam non pertinere alibi præmonuimus.

S. Joannes Chrysostomus hom. xv. in 12.
Genesim commonet sapientissime, ne *Doctrina*
adeo verbis additi simus, ut minime de *S. Chryso-*
Deo, ut par non est sentiamus. *stomi.* Quandoquidem dum dicitur, *Accepit, & omnia talia, propter nostram infirmitatem ita dicta sunt.* Prohibet ergo ne secundum literam sic accipiamus Deum insufflasse, tulisse costam, ædificasse mulierem, adduxisse ad Adam, quasi & os labiis circumseptum, & manus ad creatam tractandam, & pedes habeat corporeos. In fabricanda autem Eva de costa viri summa virtus artificis, rectitudo providentiæ, futurorum sacramentorum præscientia, & lex dilectionis magnopere commendatur. Quod & nos supra indicavimus, & exprimit eadem Homilia flumine illo aureo singularis, gravissimæque Orationis Chrysostomus.

CAPUT III.

De substantia, & origine Animæ.

SUMMARIUM.

1. Status questionis.
2. & 3. Probatur, animum hominum incorporeum, atque spirituale esse.
4. & 5. Solvantur objectiones.

6. Propugnatur, animam rationalem non esse aliquam portionem Divinæ substantiæ.
- à num. 7. Usque ad 10. Enervantur contraria.

I.
De substan-
tia, & origi-
ne animæ.

ET corporis quidem originem hucusque vidimus: ejus etiam naturam philosophando comprehendimus, sive in dimensione constituatur & extensione partium, sive in hujus aptitudine. Augustinus in Epistola xxviii. ad Hieronymum corpus describit his

verbis: *Corpus est quod per loci spatium aliqua longitudine, latitudine, altitudine ita sistitur vel movetur, ut majore sui parte majorem locum occupet, & breviori brevior, minusque sit in parte, quam in toto.* Ubi etiam animadvertit rationalem animam corpus esse, si nomine cor-